

Lesley Griffiths AS
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Mike Hedges AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig

8 Mehefin 2020

Annwyl Mike,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 24 Ebrill yn amgáu copi o adroddiad y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig ar dlodi tanwydd.

Yr wyf yn wirioneddol ddiolchgar am ymdrech ac amser y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig, o dan eich arweiniad chi, wrth ystyried sut y gallwn symud ymlaen tuag at ein nodau cyffredin o ddileu niwed tlodi tanwydd o Gymru. Mae'r dystiolaeth lafar a roddwyd i'r Pwyllgor rhwng mis Ionawr a mis Mawrth, ynghyd â'r 34 cyflwyniad ysgrifenedig a wnaed mewn ymateb i'r cais am dystiolaeth a gyhoeddwyd ym mis Medi y llynedd, wedi creu darlun o dlodi tanwydd yng Nghymru, y gallwn oll ei adnabod.

Ar ran Llywodraeth Cymru, rwy'n croesawu ac yn derbyn, neu'n derbyn mewn egwyddor, yr 21 argymhelliad a wnaed gan y Pwyllgor. Roedd llawer o'r materion a amlygwyd gan dystion yn ystod y dystiolaeth lafar yn cyd-fynd â thystiolaeth a glywais yn uniongyrchol gan randdeiliaid yn ystod y drafodaeth bord gron a gynhaliais ym mis Mehefin y llynedd.

Yn sgîl dyfodiad pandemig COVID-19, roedd yn briodol i mi oedi'r ymgynghoriad cyhoeddus, yr oeddwn wedi gobeithio ei ddechrau'n fuan wedi imi roi tystiolaeth i'r Pwyllgor ym mis Chwefror. Mae'r oedi hwn yn gyfle defnyddiol i ail-ddilysu'r cynllun yng ngoleuni COVID-19 a sicrhau bod yr holl faterion a amlygir yn yr adroddiad wedi cael eu hystyried ac wedi cael sylw, lle bo hynny'n briodol, yn y cynllun newydd cyn i'r ymgynghoriad cyhoeddus ddechrau.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.Cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain ar oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rwy'n ymwybodol hefyd y bydd y cyfyngiadau presennol ar gyfer cadw pellter cymdeithasol, a fu'n angenrheidiol er mwyn brwydro yn erbyn feirws COVID-19, wedi cael effaith ddinistriol ar incwm rhai aelwydydd, yn enwedig ar bobl yn ein cymdeithas sy'n llai gwydn i allu ymdopi â newid yn eu hamgylchiadau ariannol personol.

Rwy'n siŵr y byddwch chi a'r Pwyllgor yn rhannu fy mhenderfyniad i ddiogelu'r cynnydd rydym wedi'i wneud i leihau tlodi tanwydd yng Nghymru yn ystod y ddeng mlynedd ddiwethaf, gan barhau i gynnig ein cefnogaeth i'r bobl a fydd yn cael trafferth talu costau ynni ar gyfer eu cartref yn y dyfodol.

A handwritten signature in blue ink, consisting of the words 'Yn gywir' on the top line and 'Lesley' on the bottom line, written in a cursive style.

Lesley Griffiths AS/MS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs

Ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig yn dilyn ei ymchwiliad i Dlodi Tanwydd yng Nghymru

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
<p>1 Rhaid i strategaeth tlodi tanwydd newydd Llywodraeth Cymru fynd i'r afael â'r tri ffactor sy'n arwain at dlodi tanwydd - prisiau ynni, incwm cartrefi ac effeithlonrwydd ynni - a hynny mewn ffordd gynhwysfawr. (tud24)</p>	<p>Derbyn mewn egwyddor</p> <p>Bydd y cynllun drafft i fynd i'r afael â thlodi tanwydd a chefnogi'r atodiad technegol yn ystyried elfennau pwysicaf tlodi tanwydd a ffactorau ychwanegol, megis effaith y newid yn yr hinsawdd ac effaith agweddau ac ymddygiad o ran defnyddio ynni. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithredu ar y ffactorau hyn, gan ystyried sylwadau Swyddfa Archwilio Cymru am allu Llywodraeth Cymru i ddylanwadu ar ffactorau nad ydynt dan ei rheolaeth yn uniongyrchol.</p>
<p>2 Rhaid i dargedau tlodi tanwydd newydd Llywodraeth Cymru fod yn heriol ond yn realistig. I gyd-fynd â'r targedau cyffredinol, rhaid cael targedau dros dro a cherrig milltir clir y gellir mesur cynnydd yn eu herbyn.</p> <p>Wrth osod ei thargedau newydd, dylai Llywodraeth Cymru ystyried:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mabwysiadu dull tebyg i'r un a fabwysiadwyd gan Lywodraeth yr Alban; • y ffordd orau o sicrhau bod y targedau'n cyfateb â'r uchelgais ehangach i ddatgarboneiddio stoc dai Cymru erbyn 2050. (tud24) 	<p>Derbyn</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i ddatblygu ac ymgynghori ar dargedau ymestynnol ac ystyrion y mae modd eu cyflawni heftd. Bydd targedau arfaethedig yn destun ymgynghoriad cyhoeddus ac os cânt eu mabwysiadu, byddant yn destun monitro, adolygu ac adrodd parhaus. Bydd targedau a gynigir ar gyfer Cymru yn cyd-fynd â'n hymdrechion i ddatgarboneiddio tai yng Nghymru.</p> <p>Wrth ddatblygu'r targedau sy'n cael eu cynnig ar gyfer Cymru, rhoddwyd ystyriaeth i'r dull sy'n cael ei fabwysiadu gan Lywodraeth y DU a llywodraethau datganoledig eraill y DU. Yn yr Alban, eu targed yw, erbyn 2040, cyn belled ag y bo'n rhesymol bosibl nid oes yr un aelwyd yn yr Alban mewn tlodi tanwydd a, sut bynnag (a) nid oes mwy na 5% o aelwydydd yn yr Alban mewn tlodi tanwydd, (b) nid oes mwy nag 1% o aelwydydd yn yr Alban mewn tlodi tanwydd eithafol, (c) nid yw'r bwch tlodi tanwydd canolrifol mewn aelwydydd yn yr Alban yn fwy na £250 wedi'i addasu ar gyfer chwyddiant. Dyma'r targedau pellach sydd wedi'u cynnwys yn strategaeth drafft yr Alban erbyn 2030: mae'r gyfradd tlodi tanwydd gyffredinol yn llai na 15%; nid yw'r bwch tlodi tanwydd canolrifol yn fwy na £350 (prisiau 2015 cyn ychwanegu chwyddiant); a bod wedi gwneud cynnydd tuag at gael gwared ar effeithlonrwydd ynni gwael yn y cartref sy'n achosi tlodi tanwydd.</p>
<p>3 Dylai Llywodraeth Cymru ystyried cyflwyno targedau tlodi tanwydd statudol newydd. Dylai adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar ganlyniad ei hystyriaethau cyn cyhoeddi ei strategaeth tlodi tanwydd derfynol. Os bydd y Llywodraeth yn penderfynu peidio â chynnwys targedau statudol, rhaid iddi nodi ei rhesymau. (tud24)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae Deddf Cartrefi Cynnes ac Arbed Ynni 2000, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Ynni 2013, yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru, mewn perthynas â Chymru, gyhoeddi a gweithredu strategaeth ar gyfer lleihau tlodi tanwydd; yn ei gwneud yn ofynnol i bennu targedau ar gyfer gweithredu'r strategaeth ac at ddibenion cysylltiedig. Nid ydym yn bwriadu cyflwyno Deddfwriaeth Gymreig i osod targedau er mwyn mynd i'r afael â thlodi tanwydd yng Nghymru ar hyn o bryd. Caiff y rhesymau eu nodi yn ein cynllun drafft i fynd i'r afael â thlodi tanwydd fel rhan o'r ymgynghoriad cyhoeddus. Os daw consensws i'r amlwg yn yr ymgynghoriad o blaid cyflwyno Deddfwriaeth Gymreig i sefydlu targedau, rhoddir ystyriaeth bellach i'r mater a byddaf yn egluro'r rhesymeg sy'n sail i'm penderfyniad i'r Pwyllgor cyn i'r cynllun terfynol i fynd i'r afael â thlodi tanwydd gael ei gyhoeddi.</p>

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
<p>4 Rhaid i Lywodraeth Cymru sefydlu fframwaith monitro cadarn i oruchwylio'r cynnydd o ran cyflawni ei strategaeth tlodi tanwydd newydd. Dylai hyn gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> cyhoeddi amcangyfrifon tlodi tanwydd blynyddol (sy'n cyd-fynd â'r diffiniad newydd o dlodi tanwydd), gan gynnwys amcangyfrifon o nifer yr aelwydydd anabl sy'n byw mewn tlodi tanwydd; Bwrdd Cyngori ar Dlodi Tanwydd, neu strwythur ffurfiol tebyg, sy'n cydnabod rôl allweddol rhanddeiliaid wrth fonitro ac adolygu cynnydd, ac wrth ddarparu gwaith craffu allanol; ymrwymiad i Lywodraeth Cymru adrodd yn rheolaidd ar y cynnydd tuag at ei thargedau tlodi tanwydd newydd. (tud25) 	<p>Derbyn mewn egwyddor</p> <p>Bydd y cynllun drafft newydd yn cynnwys cynigion i wella trefniadau monitro ac adrodd ar dlodi tanwydd, a fydd yn cynnwys adroddiad bob dwy flynedd ar dlodi tanwydd yn nodi amcangyfrifon o dlodi tanwydd ar gyfer Cymru a'r cynnydd a wneir yn erbyn targedau a gytunwyd. Bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried adroddiadau blynyddol os yw canlyniad yr ymgynghoriad cyhoeddus yn awgrymu y byddai patrwm adrodd amlach yn fanteisiol.</p> <p>Roedd ymgysylltu â rhanddeiliaid a phartneriaid yn y Trydydd Sector yn broblem a ystyriwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru¹. Mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud mwy o ymdrech i ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol ac mae rhai wedi croesawu'r cyfle i wneud sylwadau cynnar ar yr hyn y dylid ei gynnwys yn y cynllun newydd. Mae rhanddeiliaid wedi honni bod diffyg trefniadau parhaus ffurfiol yn golygu bod lefelau ymgysylltu ar eu huchaf mewn rhai prosiectau a mentrau polisi penodol, ac yna'n edwino pan fo gwaith wedi'i gyflawni sy'n rhoi llawer o'r cyfrifoldeb ar y Trydydd Sector i ddechrau ymgysylltu â Llywodraeth Cymru a chynnal y gwaith ymgysylltu hwnnw.</p> <p>Bydd Llywodraeth Cymru yn cydweithio â rhanddeiliaid allweddol i sefydlu trefniadau gweithio ar y cyd mwy ffurfiol er mwyn cyflawni'r cynllun newydd.</p>
<p>5 Dylai Llywodraeth Cymru fabwysiadu diffiniad mwy priodol o dlodi tanwydd: un sy'n adlewyrchu profiad byw cartrefi sy'n dlawd o ran tanwydd yng Nghymru yn fwy cywir. Fel man cychwyn, dylai ystyried y dull 'incwm gweddilliol', gan ddysgu gwersi o Loegr a'r Alban. Dylai'r gwaith hwn gael ei wneud ar y cyd â rhanddeiliaid perthnasol a'i gwblhau o fewn 12 mis i gyhoeddi'r adroddiad hwn. (tud25)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru yn cytuno y dylai'r diffiniad a'r mesurau a ddefnyddir i asesu tlodi tanwydd fod yn briodol i bobl Cymru. Mae angen i unrhyw fesur ystyried natur fyrhoedlog tlodi tanwydd.</p> <p>Mae Deddf Cartrefi Cynnes ac Arbed Ynni 2000 yn diffinio bod unigolyn i'w ystyried fel petai'n byw "mewn tlodi tanwydd" os yw aelod o aelwyd yn byw ar incwm is mewn cartref na ellir ei gadw'n gynnes am gost resymol. Mae'r diffiniad hwn yn parhau i fod yn berthnasol i Gymru a Lloegr. Yng Nghymru, rydym yn cynnig cynnal mesurau presennol ar gyfer tlodi tanwydd yn seiliedig ar incwm llawn, gan gyflwyno mesur newydd yr un pryd er mwyn helpu i nodi pobl sydd mewn perygl o dlodi tanwydd, neu sy'n byw mewn tlodi tanwydd parhaus.</p> <p>Bydd ystyriaeth bellach yn cael ei rhoi i'r diffiniad a'r mesurau o dlodi tanwydd a ddefnyddir yng Nghymru yn amodol ar ganlyniad yr ymgynghoriad cyhoeddus ar y cynllun newydd i fynd i'r afael â thlodi tanwydd.</p>
<p>6 Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod amcangyfrifon tlodi tanwydd yn adlewyrchu'r diffiniad newydd. Dylai'r gwaith hwn gael ei gwblhau mewn pryd i lywio'r amcangyfrifon tlodi tanwydd ar gyfer 2020 (tud25)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Bydd Llywodraeth Cymru yn cyflwyno adroddiad ar y diffiniad o dlodi tanwydd a ddefnyddir yng Nghymru a'r mesurau cysylltiedig.</p>
<p>7 Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio gyda</p>	<p>Derbyn</p>

¹Paragraff 2.11 Arolwg Swyddfa Archwilio Cymru o Gefndir Tlodi Tanwydd a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2019

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
<p>Nyth ac Arbed am Byth i ddatblygu fframwaith monitro a gwerthuso cadarn, sy'n cynnwys mesur effaith y cynlluniau ar dlodi tanwydd. (tud36)</p>	<p>Mae adroddiadau blynyddol Nyth y Rhaglen Cartrefi Clyd wedi'u cyhoeddi ers lansio'r cynllun yn 2011. Mae'r gofynion adrodd bellach wedi'u cynnwys ar gyfer cynllun Arbed 3 y Rhaglen Cartrefi Clyd. Mae'r naill gynllun a'r llall yn destun gwerthusiad annibynnol cyfnodol a fydd yn cynnwys asesiad o'r effaith a gafodd y cynlluniau mewn perthynas ag ymdrechion i fynd i'r afael â thlodi tanwydd.</p>
<p>8 Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio gydag Arbed am Byth, a'i phartneriaid, i roi dulliau mwy soffistigedig ar waith ar gyfer targedu cymorth o dan y cynllun tuag at yr aelwydydd sy'n byw mewn tlodi tanwydd. (tud36)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru yn cynnig paratoi a chyhoeddi data ynni domestig Cymru bob blwyddyn i'n helpu ni a'n partneriaid i ganolbwyntio ar y cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf o fyw mewn tlodi tanwydd.</p>
<p>9 Rhaid i Lywodraeth Cymru adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nifer yr eiddo a gafodd eu gwella a chyfanswm y gwariant drwy Arbed 3 ar gyfer ail flwyddyn y rhaglen tair blynedd; • y camau y mae'n bwriadu eu cymryd pe bai ffigurau ar welliannau a gwariant yn awgrymu bod Arbed 3 yn parhau i danberfformio. (tud37) 	<p>Derbyn</p> <p>Mae'r trefniadau ar gyfer rheoli contractau a gyflwynwyd pan ddyfarnwyd y contract Arbed yn 2018 wedi galluogi Llywodraeth Cymru i gydweithio'n agos â chynrychiolwyr Arbed am Byth, er mwyn sicrhau bod lefelau gweithgarwch yn cael eu cyflawni yn ôl y rhagolygon y cytunwyd arnynt. Bydd y gweithgarwch a gyflawnir ym mlwyddyn dau y contract yn cael ei adrodd ym mis Gorffennaf 2020 fel rhan o adroddiad blynyddol Arbed a bydd yn cael ei rannu â'r Pwyllgor. Bydd y mesurau ynysu ffisegol a chymdeithasol sy'n angenrheidiol i fynd i'r afael â'r pandemig COVID-19 yn debygol o gael effaith ar y modd y bydd y cynllun yn cael ei gyflawni yn 2020/21. Bydd Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos ag Arbed am Byth er mwyn asesu'r effaith lawn y mae'r pandemig wedi ei chael ar ein rhaglen gyflawni.</p>
<p>10 Rhaid i Lywodraeth Cymru adolygu'r meini prawf cymhwysedd ar gyfer pecynnau gwella effeithlonrwydd ynni am ddim o dan Nyth, gan ystyried y diffiniad newydd o dlodi tanwydd. Rhaid i'r adolygiad ystyried, yn benodol, ehangu'r meini prawf cymhwysedd i gynnwys aelwydydd incwm isel sy'n byw mewn tlodi tanwydd, neu sydd mewn perygl o ddioddef tlodi tanwydd. (tud37)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae rhywfaint o dystiolaeth yn awgrymu bod y meini prawf cymhwysedd anhyblyg sy'n cael eu defnyddio wedi arwain at sefyllfa lle nad yw aelwydydd sy'n agored i niwed, gan gynnwys pobl anabl a theuluoedd, yn gallu cael mynediad at gymorth er eu bod mewn angen. Fel rhan o'r cynllun newydd, bydd Llywodraeth Cymru yn bwriadu adolygu'r Rheoliadau sy'n nodi'r meini prawf cymhwysedd ar gyfer cymorth drwy'r Rhaglen Cartrefi Clyd yn seiliedig ar yr hyn a ddysgwyd o Gynllun Peilot y Cynllun Nyth ar gyfer Gyflyrau Iechyd. Yn seiliedig ar ganlyniad yr ymgynghoriad arfaethedig, bydd diwygiadau i'r Rheoliadau Cynlluniau Effeithlonrwydd Ynni Cartref (Cymru) yn cael eu gwneud, er mwyn sicrhau bod pobl sy'n byw ar incwm isel yn gallu cael cymorth drwy'r Rhaglen Cartrefi Clyd hyd yn oed os nad ydynt yn derbyn budd-daliadau sy'n dibynnu ar brawf modd.</p>
<p>11 Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod cyllid ar gael drwy'r Rhaglen Cartrefi Clyd i dalu cost gwaith galluogi i aelwydydd na fyddent fel arall yn gallu elwa o welliannau effeithlonrwydd ynni cartref o dan gynlluniau'r llywodraeth. (tud37)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru yn cytuno bod diffyg cymorth ariannol i gynnal gwaith galluogi ar gyfer rhoi mwy o gymorth i gartrefi sydd angen gwelliannau effeithlonrwydd ynni yn rhwystro rhai o'r bobl sydd â'r angen mwyaf rhag cael cymorth. Wrth roi tystiolaeth i'r Pwyllgor ar 12 Chwefror, cadarnhawyd y bydd mesurau i unioni'r sefyllfa hon yn cael eu cynnwys yn y cynllun drafft i fynd i'r afael â thlodi tanwydd.</p>

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
<p>12 Rhaid i Lywodraeth Cymru fyfyrion ar y dystiolaeth a gafwyd am yr angen i neilltuo digon o amser i gwblhau gwaith galluogi cyn gwella effeithlonrwydd ynni o dan gynlluniau. (tud37)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Os caiff ei gyflwyno, bydd amser digonol i gwblhau gwaith galluogi yn cael ei ymgorffori mewn dangosyddion perfformiad ar gyfer cyflawni.</p>
<p>13 Dylai Llywodraeth Cymru greu cynllun peilot ar gyfer gwasanaeth cyngor a chymorth mewnlol ar gyfer cartrefi sy'n agored i niwed sy'n byw mewn tloidi tanwydd, neu sydd mewn perygl o ddiodef tloidi tanwydd. Dylai'r gwasanaeth.</p> <ul style="list-style-type: none"> • weithredu ar sail dull cyfannol, gan ddarparu cyngor a chymorth ar wella effeithlonrwydd ynni, cynyddu incwm i'r eithaf a lleihau costau ynni; • darparu cymorth uniongyrchol i aelwydydd, er enghraifft, i fanteisio ar hawliau ariannol, gwirio tariffau ynni a newid cyflenwyr ynni. (tud37) 	<p>Derbyn</p> <p>Un o'r camau gweithredu oedd wedi'i gynnwys yn Strategaeth Tloidi Tanwydd 2010 oedd darparu gwasanaethau cyngor a chymorth cydgyssylltiedig o ansawdd uchel er mwyn helpu i leihau biliau tanwydd, gwneud y gorau o incwm a gwella effeithlonrwydd ynni cartref. Ers 2011, mae'r gwasanaeth hwn wedi cael ei ddarparu drwy Raglen Cartrefi Clyd y Cynllun Nyth sydd wedi bod o fudd i 129,000 a mwy o aelwydydd. Mae Llywodraeth Cymru yn cydweithio â rhanddeiliaid allweddol i ystyried sut gellir darparu gwasanaethau cyngor a chymorth rhagweithiol a chyfannol yn y dyfodol.</p>
<p>14 Rhaid i Lywodraeth Cymru sefydlu dull cymorth addas i alluogi awdurdodau lleol i sicrhau'r cyllid mwyaf posibl ar gyfer gwelliannau effeithlonrwydd ynni drwy ECO Flex. (tud37)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae cynlluniau ein Rhaglen Cartrefi Clyd wedi parhau i ddarparu mesurau effeithlonrwydd ynni yn y cartref mewn cydweithrediad â chynlluniau Llywodraeth y DU, fel y cynllun Rhwymedigaeth Cwmnïau Ynni (ECO) a'r Cynllun Ymestyn Rhwydwaith Tloidi Tanwydd (FPNES) sydd â'r nod o ymestyn y prif grid nwy i gartrefi sydd mewn perygl o fyw mewn tloidi tanwydd. Dim ond tua hanner yr awdurdodau lleol yng Nghymru sydd wedi cyflwyno datganiadau ECO-Flex. Er bod y rhain yn faterion sydd o fewn disgrisiwn Awdurdodau Lleol, mae Llywodraeth Cymru yn cytuno y gellir gwneud mwy i helpu ein Hawdurdodau Lleol i ddenu cyllid gan Lywodraeth y DU i gefnogi ein hymdrechion i wella effeithlonrwydd ynni cartrefi Cymru. Bydd ein cynllun newydd i fynd i'r afael â thloidi tanwydd yn cyflwyno trefniadau newydd ar gyfer cefnogi Awdurdodau Lleol yng Nghymru.</p>
<p>15 Dylai'r strategaeth tloidi tanwydd newydd anelu at gynyddu'r defnydd o fesuryddion deallus mewn cartrefi ledled Cymru, yn enwedig y rhai sy'n defnyddio mesuryddion rhagdal, a'r rhai sy'n byw mewn tloidi tanwydd, neu sydd mewn perygl o'i ddiodef. (tud41)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Cyhoeddodd Llywodraeth y DU y byddai'r rhaglen ar gyfer cyflwyno mesuryddion deallus, yn cael ei hymestyn, a bydd bellach yn para tan 2024². Mae wedi ymgynghori ar y gofynion a fydd yn cael eu gosod ar gwmnïau ynni wrth iddynt gyflwyno mesuryddion deallus. Mae Llywodraeth Cymru yn awyddus i fabwysiadu rôl arweinyddiaeth yng Nghymru, gan annog pobl i arbed ynni ac arian drwy drosglwyddo i fesuryddion deallus.</p>
<p>16 Dylai Llywodraeth Cymru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ddarparu manylion y grŵp gorchwyl 	<p>Derbyn</p> <p>Ystyried sut i roi terfyn ar y cylch o dan-hawlio a helpu mwy o</p>

² Cyhoeddiad Llywodraeth y DU Medi 2019

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
<p>a gorffen ar hyrwyddo'r nifer sy'n derbyn Credyd Pensiwn, gan gynnwys ei gylch gorchwyl a'r amserlen ar gyfer ei waith,</p> <ul style="list-style-type: none"> • adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar ganfyddiadau'r grŵp gorchwyl a gorffen, ac ar y camau y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu eu cymryd a'r amserlenni dan sylw. (tud41) 	<p>bobl hŷn i ddefnyddio eu hawl gyfreithiol i gael credyd pensiwn a budd-daliadau lles eraill. Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Gweithgor Defnyddio Credyd Pensiwn. Mae aelodau'r Gweithgor yn cynnwys swyddogion o bob rhan o Lywodraeth Cymru, yr Adran Gwaith a Phensiynau a chynrychiolwyr o sefydliadau allweddol sy'n darparu gwasanaethau i bobl hŷn. Bydd swyddogion yn darparu cylch gorchwyl ac amserlenni arfaethedig y Gweithgor i'r Pwyllgor er gwybodaeth ac yn adrodd ar ganlyniad y grŵp pan fydd hwn ar gael.</p>
<p>17 Rhaid i Lywodraeth Cymru geisio sicrhau cynrychiolydd o Gymru ar Fwrdd Ofgem a chryfhau presenoldeb y rheolydd yng Nghymru. (tud42)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio i gryfhau perthynas waith gyda'r rheoleiddiwr ynni, sydd eisoes yn gadarnhaol. Mae GEMA, Bwrdd Ofgem, yn cynnal un o'i bedwar cyfarfod blynyddol yng Nghymru er mwyn clywed gan randdeiliaid o Gymru. Mae sesiynau blaenorol wedi cynnwys ymweliadau â chanolfannau Cyngor ar Bopeth, datblygiadau ynni adnewyddadwy a phrosiectau ynni cymunedol er mwyn deall problemau sy'n effeithio ar ddinasyddion Cymru. Cynrychiolir Cymru gan uwch swyddog ar Grŵp Llywio Sero-Net Ofgem, sy'n addo darparu llwybr effeithiol i ddylanwadu ar gyfeiriad Ofgem.</p> <p>Byddai sicrhau cynrychiolaeth ar fwrdd Ofgem er mwyn adlewyrchu buddiannau aelwydydd Cymru, y sector ynni a diwydiant yn gyffredinol yn gam cadarnhaol. Dylid nodi, fodd bynnag, bod y bwrdd yn cael ei ddewis ar gyfer meysydd arbenigedd penodol yn hytrach na lleoliad daearyddol. Cafodd cyfeiriad Ofgem, a chynllun y cynlluniau y mae'n eu gweithredu, eu llunio gan BEIS. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â BEIS i lywio'r gwaith o ddatblygu mecanweithiau presennol.</p>
<p>18 Dylai'r strategaeth tloidi tanwydd newydd gynnwys darpariaethau sydd â'r nod o fynd i'r afael â'r heriau penodol a wynebier mewn ardaloedd gwledig. Dylai hyn gynnwys rhaglen bwrpasol gyda lefelau priodol o gyllid sy'n ystyried y mesurau mwy cymhleth a chostus sy'n ofynnol i fynd i'r afael â thloidi tanwydd gwledig. (tud45)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Wrth asesu effeithiolrwydd strategaeth 2010, mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod yr effaith y mae tloidi tanwydd yn ei chael ar gymunedau gwledig. Amcangyfrifir nad yw 17% o gartrefi wedi'u cysylltu â'r prif grid nwy, ac mae'r mwyafrif llethol o'r rheiny mewn ardaloedd gwledig. Mae nifer anghymesur o gartrefi aneffeithlon o ran ynni i'w cael mewn ardaloedd gwledig, felly mae'n fwy tebygol y bydd pobl sy'n byw yn yr ardaloedd hyn yn byw mewn cartref oer. Mae'r cymorth ar gyfer cartrefi mewn ardaloedd gwledig yn cynnwys y budd o drothwyon uwch ar gyfer cyfanswm gwariant drwy'r Rhaglen Cartrefi Clyd bresennol. Bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried sut y gellir ehangu'r cymorth ymhellach wrth ymgynghori ar y trefniadau newydd ar gyfer fersiwn nesaf y Rhaglen Cartrefi Clyd, a allai gynnwys asiant penodol ar gyfer mynd i'r afael â thloidi tanwydd mewn ardaloedd gwledig. Mae Llywodraeth Cymru yn addasu'r gwaith o ddarparu rhaglenni er mwyn diwallu anghenion cymunedau gwledig yn well, ond bydd yn ystyried sut y gellir ymdrin â'r anghenion parhaus hyn yn well yn y cynllun drafft newydd.</p>
<p>19 Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio gyda phartneriaid perthnasol i ddatblygu mecanwaith cymorth ariannol i alluogi landlordiaid preifat i wella</p>	<p>Derbyn</p> <p>Mae tystiolaeth a gyflwynwyd fel rhan o Amcangyfrifon Tloidi Tanwydd 2018 yn awgrymu bod aelwydydd sy'n byw yn y</p>

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
	<p>Sector Rhentu Preifat yn fwy tebygol o fod yn dlawd o ran tanwydd, gydag 20% o'r aelwydydd hyn yn byw mewn tloidi tanwydd. Mae Llywodraeth Cymru wedi cymryd camau i sicrhau bod cartrefi sy'n dioddef tloidi tanwydd yn parhau i gael eu cefnogi drwy'r cynllun Nyth a bydd yn parhau i gydweithio â'r sector rhentu preifat i archwilio pa gymorth pellach y gellir ei ddarparu.</p>
<p>20 Rhaid i Lywodraeth Cymru, ar y cyd ag awdurdodau lleol a Rhentu Doeth Cymru, wneud gwaith i nodi'r rhwystrau i orfodi'r Isafswm Safonau Effeithlonrwydd Ynni a mynd i'r afael â hynny. Rhaid i Lywodraeth Cymru adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar ganlyniad y gwaith hwn ar y cyfle cyntaf. (tud51)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Cyflwynodd Llywodraeth y DU Reoliadau Effeithlonrwydd Ynni (Eiddo Rhent Preifat) (Cymru a Lloegr) 2015 a oedd yn berthnasol i Gymru a Lloegr. Bu newidiadau i'r Rheoliadau, sy'n golygu, ers 1 Ebrill 2018, na chaiff landlordiaid preifat osod eiddo domestig ar denantiaethau newydd i denantiaid newydd neu denantiaid sy'n bodoli eisoes os yw'r radd Tystysgrif Perfformiad Ynni yn F neu G (oni bai bod eithriad yn berthnasol). O 1 Ebrill 2020, roedd y gwaharddiad ar osod eiddo TPY F ac G yn ymestyn i bob eiddo perthnasol, hyd yn oed lle na fu unrhyw newid yn y denantiaeth. 1 Ebrill 2020 yw'r dyddiad olaf y mae'n rhaid i bob eiddo rhent domestig preifat, waeth beth yw statws y denantiaeth, gydymffurfio â'r safonau effeithlonrwydd ynni. Ni ellir cofrestru unrhyw eithriadau ar ôl Ebrill 2020, er y gall rhai fod yn eu lle o hyd, os cawsant eu cofrestru cyn 1 Ebrill 2020. Mae Rhentu Doeth Cymru wedi darparu'r wybodaeth ddiweddaraf yn rheolaidd drwy gylchlythyrau i landlordiaid yn ystod y cyfnod hwn ac mae wedi ysgrifennu at landlordiaid i'w hatgoffa o'u rhwymedigaethau cyfreithiol hefyd.</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllawiau i Awdurdodau Lleol ar orfodi safonau mewn eiddo ar rent yn ystod y pandemig COVID-19. Dylai Awdurdodau Lleol sicrhau mai dim ond y camau gorfodi y maent yn penderfynu sydd yn angenrheidiol a gymerir ganddynt, gan sicrhau bod camau pragmatig, priodol ac sy'n seiliedig ar risg yn cael eu cymryd. Mae canllawiau i landlordiaid yn y Sector Rhentu Preifat wedi'u cyhoeddi, sy'n egluro y dylai unrhyw fesurau gorfodi ganolbwyntio ar ymateb i sefyllfaoedd brys ac nid yw gorfodi safonau effeithlonrwydd ynni yn cael ei ystyried yn argyfwng. Cynghorir landlordiaid nad ydynt yn gallu cael mynediad i eiddo oherwydd y cyfyngiadau sydd ar waith, neu nad ydynt yn gallu ymgysylltu â chontractwr i gyflawni'r gwaith angenrheidiol, i gofnodi eu hymdrechion i wneud hynny.</p> <p>Bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ynghylch yr hyn sy'n rhwystro pobl rhag gorfodi'r safonau effeithlonrwydd ynni gofynnol yn y Sector Rhentu Preifat, ac rydym yn disgwyl y gallwn ei ddarparu erbyn Rhagfyr 2020.</p>
<p>21 Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod safonau effeithlonrwydd ynni newydd mewn cartrefi newydd mor uchelgeisiol â phosibl, a bwrw ymlaen â'r newidiadau i Reoliadau Adeiladu Rhan L heb ragor o oedi. (tud51)</p>	<p>Derbyn</p> <p>Daeth cyfnod 1 yr ymgynghoriad ar Ran L y Rheoliadau Adeiladu mewn perthynas ag anheddau newydd i ben ar 12 Mawrth. Mae sylwadau a wnaed yn ystod yr ymgynghoriad yn cael eu hasesu. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnig dau opsiwn, sef gostyngiad o 37% neu 56% mewn allyriadau carbon o gymharu â safonau cyfredol. Roedd y ddogfen yn rhoi manylion hefyd o ran y ffordd ymlaen ar gyfer gofynion effeithlonrwydd ynni i'w cyflwyno yn 2025. Bydd Ymgynghoriad Cam Dau ar gartrefi sy'n bodoli eisoes yn cael</p>

Argymhelliad	Ymateb Llywodraeth Cymru
	ei gynnal yn ddiweddarach yn 2020.